

10. De overheidssteun in andere landen

Misschien is de Europese prijs te hoog, de wereldmarktprijs is in ieder geval te laag. Tijdens de laatste 16 jaar was de gemiddelde prijs op de vrije wereldmarkt 190 \$ per ton ruwe suiker. Dit is iets meer dan de helft van de gemiddelde kost voor de totale productie (325\$ per ton). Geen enkele producent kan over een zo lange periode zijn productiekosten dekken met een zo lage prijs als er niet ergens steun wordt verleend. Dit prijsverschil toont duidelijk de onvolkomenheden van de wereldmarkt aan.

Volgens het internationaal Studie bureau LMC genieten exporteurs **Australië en Thailand** die zichzelf vrije marktdepten noemen, in werkelijkheid van een waaier van indirecte en niet-transparante maatregelen. In het geval van Australië bereikt de steun per ha suikerriet ongeveer 350\$. De Australische suikermarkt, waarvan Australië zegt dat ze open is en zonder enige vorm van concurrentievervalsing, is in de praktijk voor invoer uit derde landen zo goed als gesloten, terwijl de interne prijs minstens tweemaal zo hoog is als die van de wereldmarkt.

Brazilië is een voorbeeld van onrechtstreekse steun. Dit land heeft geen directe suikerpolitiek. Het alcoholprogramma bezorgt echter indirect een enorme steun aan de suikerproductie en geeft daardoor aanleiding tot een belangrijke uitbreiding van het areaal suikerriet. Het land exporteert steeds grotere hoeveelheden naar de wereldmarkt aan prijzen zonder concurrentie dankzij de povere arbeidsvoorwaarden voor werknemers in de sector (lonen van €2 per dag). Van de 1.6 miljoen ton begin jaren '90 is de export nu gestegen tot 12 miljoen ton dit jaar. De suikerrietproductie verviervoudigde sinds de jaren '70. Dit was onmogelijk zonder een omvangrijk steunprogramma bij de investeringen dat de Braziliaanse staat toekende bij de ontwikkeling van de alcoholindustrie.

Bij volledige vrijhandel zou mogelijk de complete wereldmarkt voor suiker worden overgenomen door Brazilië. Brazilië heeft zijn suikerproductie in de afgelopen tien jaar verdubbeld naar 20 miljoen ton in 1999/2000. Experts zeggen dat ze deze verdubbeling makkelijk nog eens kan herhalen. De export van rietsuiker groeide van 2 mln. ton in 1990 naar 11 mln. ton in 2001. Voor 2002/2003 verwacht Brazilië 13 mln. ton ruwsuiker te exporteren.

De productietoename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door het suiker- en alcoholprogramma (bekend als het pro-alcoholprogramma ter stimulering van alcohol/ethanol als alternatief voor benzine) van de overheid. Het programma betaalt ethanolalcohol producenten het verschil tussen de alcohol- en de benzineprijs. Alleen door dit programma kan ethanolalcohol concurreren met benzine. Zo ontvingen alcoholproducenten in 1998 € 10.9 per hectoliter ethylalcohol aan subsidie. Ook bestaat er verplichte bijmengingpercentages voor benzine, financiële steun voor alcoholvoorraden en investeringen, verplicht gebruik van ethanolalcohol voor bepaalde voertuigen, verbod van dieselolie bij voertuigen (exclusief vrachtwagens en bussen) en *last but not least*, productiesubsidies voor suikerrietproductie in het Noordoosten (ongeveer € 4,5 / ton) en in het Centraal-Zuidelijk gebied (1/3 van de prijs). Ook hanteert Brazilië zelf invoerheffingen voor suiker.

Het exportvolume van Braziliaanse suiker blijkt in grote mate afhankelijk te zijn van de benzineprijs. Dit ondanks de subsidies die het verschil tussen de ethanolprijs en de benzineprijs in Brazilië moeten overbruggen. Bij een lage benzineprijs wordt minder alcohol gevraagd en wordt meer overtollige suiker op de wereldmarkt gedumpt. En andersom. Een systeem van compenserende vaten dus. Dit leidt tot een zeer instabiele wereldmarkt voor ruwsuiker, zeker gezien het groeiende aandeel van Brazilië op de wereldmarkt.

Ook de dalende koers van de Real ten opzichte van de Dollar heeft de Braziliaanse productie en export doen toenemen. De suikerprijs steeg in de periode 1995 tot 2002 van 250 naar meer dan

500 Real per ton ruwsuiker. Verwacht mag worden dat dit voor de komende jaren een sterke stimulans blijft voor uitbreiding van de suikerproductie in Brazilië. Dit alles heeft een belangrijke rol gespeeld in de daling van prijs van ruwe suiker op de wereldmarkt naar € 20 per 100 kg nu; prijzen waarvoor in de ontwikkelingslanden niet geproduceerd noch geïnvesteerd kan worden.

Ook in Brazilië worden de kleine boeren er niet beter van. Het heeft niets met ontwikkelingssamenwerking te maken. Er is een bepaalde schaalgrootte vereist om als boer te kunnen produceren (concurreren) voor ethanolalcohol en voor de wereldmarkt. Dit kan alleen worden opgebracht door de grootgrondbezitters in Brazilië. Mocht de EU zijn suikerbeleid ontmantelen en zijn markt opengooien, dan worden daar vooral een paar grote landeigenaren in Brazilië rijk van.

Bovendien kan vermeld worden dat suikerrietproductie een grote capaciteit van het irrigatiesysteem vergt en veel water vraagt per hectare. Dat leidt tot concurrentie met andere watergebruikers en kan schadelijk zijn voor het milieu.